

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DESEILLE, PLACIDE

Crezul : comentariu la Simbolul credinței / Părintele Placide Deseille ; trad. din lb. franceză și introd. de Felicia Dumas ; carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. - Iași : Doxologia, 2026

ISBN 978-630-301-311-4

I. Dumas, Felicia (trad. ; pref.)

2

Redactor: Pr. Cezar Țăbârnă

Tehnoredactori: Alina Andrei, Ștefan Adăscălițe

Design copertă: Lucian Dragomir

Prepress: Leonard Lunguleac

Editura Doxologia, str. Cuza Vodă nr. 51, cod poștal 700038, IAȘI

Tel.: +40 374704804

 Editura Doxologia

Comenzi:

<http://edituradoxologia.ro>

Email: comenzi@edituradoxologia.ro

Tel.: +40 724550463

Coperta 1: Iisus Hristos Emanuel, frescă, Mănăstirea Sucevița

© Foto: Pr. Silviu Cluci

© DOXOLOGIA, 2026

ISBN: 978-630-301-311-4

Părintele PLACIDE DESEILLE

CREZUL

Comentariu la Simbolul credinței

Traducere din limba franceză și introducere de
Felicia Dumas

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2026

CUPRINS

<i>Introducere: Felicia Dumas</i>	11
Capitolul I: Cred: despre credința creștină	21
1. Importanța mărturisirii credinței noastre, ca esență a creștinismului	21
2. Ce înseamnă să credem? Cunoașterea prin credință	23
3. Simțul duhovnicesc și simțirea divinului	29
4. Respectarea tainei lui Dumnezeu	32
5. Importanța episcopatului în Biserică pentru transmiterea „moștenirii de credință”	38
6. Criteriul universalității credinței	45
Capitolul II: Cred într-Unul Dumnezeu, Tatăl, Atotțiitorul	51
1. Numele <i>Dumnezeu</i>	51
2. Dumnezeu este Sfânt	61
3. Dumnezeu este Taină	65
3.1. Dimensiunea înfricoșătoare a tainei lui Dumnezeu	71
3.2. Dimensiunea fascinantă a tainei lui Dumnezeu	77
4. Dobândirea simțirii lui Dumnezeu	79

Capitolul III: Taina Preasfintei Treimi: Cred într-Unul Dumnezeu și într-Unul Domn Iisus Hristos

și în Duhul Sfânt	85
1. Revelarea progresivă a tainei Preasfintei Treimi	85
2. Sfânta Treime în Vechiul Testament	87
2.1. Terminologia biblică: Cuvânt și Duh	87
3. Revelarea tainei Preasfintei Treimi în Noul Testament	99
3.1. Cuvântul lui Dumnezeu în Noul Testament ...	99
3.2. Duhul Sfânt în Noul Testament	103
4. Elaborarea tainei Preasfintei Treimi în cadrul Bisericii	107
5. Sfânta Treime și personalismul creștin	110

Capitolul IV: Făcătorul cerului și al pământului

1. Creația și libertatea divină	121
2. Mișcarea profundă și permanentă a universului spre unitate	130
3. Caracterul personalist al viziunii creștine despre lume	132
3.1. Legătura dintre natură și har	133
3.2. Natură și minune	135
4. Scopul creației: îndumnezeirea persoanelor umane prin împărtășirea din viața divină, în Cuvântul Cel veșnic, prin puterea Duhului Sfânt	137
5. Noțiunea creștină de creație ca fundament al noțiunii de istorie	143

Capitolul V: Dogma Întrupării: Dumnezeu-Omul

1. Aspectul esențial al creștinismului: mântuirea în Hristos	147
2. Taina lui Hristos: Persoana Dumnezeului-Om	152

2.1. Scurt istoric cu privire la conștientizarea tainei lui Hristos de către Biserică	152
2.1.1. Rătăcirea dochetistă	153
2.1.2. Realitatea zămislirii feciorelnice a lui Hristos	154
2.1.3. Criza ariană	155
2.1.4. Nestorianismul	156
2.1.5. Cele două firi ale lui Hristos	157
2.1.6. Rătăcirea monofizită	160
2.1.7. Firea omenească a lui Hristos este una cu adevărat îndumnezeită	161
2.1.8. Legătura dintre fire și har	165
2.1.9. Recunoașterea în Hristos, nu numai a două firi, dumnezeiască și omenească, ci și a două voințe, divină și umană, și a două energii, divină și umană	168
2.1.10. Prezența și energia lui Hristos ne pot atinge prin icoana Sa	170
2.2. Hristos este Noul Adam, Care cuprinde toată omenirea	171
2.3. Cum a putut asuma Hristos toate defectele firii umane căzute?	174
2.4. Perenitatea tainelor lui Hristos	179

Capitolul VI: Lucrarea lui Hristos, taină a mântuirii ...

1. Divergențele dintre tradiția ortodoxă și tradiția apuseană în privința doctrinei mântuirii ..	185
2. Viziunea patristică și ortodoxă cu privire la lucrarea lui Hristos	190
2.1. Taina învierii se află în centrul tainei mântuirii	192
2.2. Rolul mântuitor al morții lui Hristos	199

2.2.1. Moartea lui Hristos ne eliberează de păcat ..	202
2.2.2. Moartea lui Hristos ne împacă cu Dumnezeu	204
2.2.3. Moartea lui Hristos ne dăruiește iertarea de păcate	206
2.2.4. Moartea lui Hristos este un act suprem de ascultare față de Tatăl	209
3. Toată viața lui Hristos are un rol mântuitor	210
Capitolul VII: Cred... în Biserică. Taina Bisericii	215
1. De ce Biserica?	215
2. Împlinirea planului lui Dumnezeu în Biserică	218
2.1. Biserica, Mireasă a lui Hristos	222
2.2. Biserica, Trupul lui Hristos	224
2.3. Biserica, Templul cel adevărat	232
2.4. Biserica, Turma lui Hristos	234
2.5. Biserica, Corabia lui Noe	236
3. Biserica lui Hristos în realitatea ei empirică	239
4. Concluzii	248
Capitolul VIII: Eshatologia creștină: sfârșitul vremurilor în viziunea Părinților Bisericii	253
1. Creștinul este prin excelență un om care așteaptă ..	253
2. Condiția celor adormiți între moarte și Parusie: viața de după moarte	256
2.1. Ce se întâmplă cu sfinții și dreptii după moarte	260
2.2. Ce se întâmplă cu păcătoșii după moarte	264
2.3. Divergența dintre tradiția ortodoxă și tradiția apuseană cu privire la eshatologie	267
2.4. Rolul rugăciunii pentru cei adormiți	270
3. Ultima perioadă a istoriei înainte de Parusie	271

3.1. Milenarismul	271
3.2. O variantă a milenarismului: Gioacchino din Fiore	274
3.3. Învățătura Noului Testament cu privire la semnele premergătoare ale Celei de a Doua Veniri a lui Hristos	278
4. Judecata de apoi	283
5. Învierea trupurilor	287
6. Apocatastaza	289

celorlalți părinți duhovnicești ortodocși. Respingerea ei nu interzice, firește, rugăciunea fierbinte pentru mântuirea universală și nădejdea în convertirea finală a tuturor, pe care o găsim la mulți Părinți. Departate de a căuta o învățătură securizantă și liniștitoare, aceștia știau să-și *țină mintea în iad și să nu deznădăjduiască*, după cum că i-a spus Domnul Hristos Sfântului Siluan Athonitul¹.

Cititorul român va găsi în lucrarea de față răspunsuri lămuritoare la nenumărate întrebări și frământări ce caracterizează tot mai mult creștinismul contemporan. Viața creștină este una de credință asumată și mărturisită în Dumnezeu Cel în Treime slăvit, în Biserica Sa mântuitoare, în viața veșnică din Împărăția cerurilor. Sau, cu cuvintele marelui părinte duhovnicesc francez: „A crede înseamnă în același timp și în egală măsură și a ne încredința întru totul acestei Persoane divine Care ne vorbește și Care, din iubire pentru noi, ne-a dăruit Viața Sa; a crede înseamnă a miza totul pe Hristos! A crede înseamnă, în fond, a ne alipi de Hristos, a ne uni cu Persoana Sa. De altminteri, în ritualul Botezului, există o legătură fundamentală între unirea cu Hristos – *Te-ai unit cu Hristos?* și rostirea Simbolului credinței de către cel ce este botezat. Mărturisirea detaliată a credinței nu face decât să explicitizeze unirea cu Hristos. A crede înseamnă așadar a ne uni cu Hristos, cu Persoana Lui. Sau, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: *Ca să-L cunosc pe El și puterea învierii Lui și să fiu primit părtaș la patimile Lui, făcându-mă asemenea cu El în moartea Lui, ca, doar, să pot ajunge la învierea cea din morți* (Filipeni 3, 10-11)”.

Felicia Dumas

Capitolul I

Cred: despre credința creștină

1. Importanța mărturisirii credinței noastre, ca esență a creștinismului

Importanța Simbolului credinței, a mărturisirii credinței noastre, este bine subliniată de Biserica noastră, care ne invită să îl rostim de trei ori pe zi, în cadrul slujbelor ei, și anume: la Miezonoptică, la Dumnezeiasca Liturghie sau la Psalmii tipici și la Pavecerniță. În *Filocalie*, avva Filimon își îndemna ucenicii să recite Simbolul credinței cel puțin o dată pe zi, seara, înainte de culcare, deoarece, spune el, „credința dreaptă în Dumnezeu este un izvor și o strajă a tuturor bunătăților”¹.

Pentru a înțelege cum se cuvine importanța credinței noastre și că ea reprezintă temelia întregii noastre existențe creștine, trebuie să avem permanent în minte faptul că creștinismul nu este o înțelepciune sau o doctrină morală.

¹ „Despre Avva Filimon: Cuvânt foarte folositor”, în *Filocalia*, vol. IV, traducere din grecește, introduceri și note de preotul profesor dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010, p. 196.

Esența vieții creștine o constituie actul unic în istorie prin care Dumnezeu, din iubire față de oameni, ne mântuiește, adică ne eliberează de păcat și de moarte și ne face părtași la propria Sa viață, prin moartea și Învierea Domnului Hristos. Caracterului istoric al creștinismului, care îl deosebește de toate înțelepciunile necreștine, i se adaugă caracterul profund personal, fiindcă Persoana Însăși a lui Hristos se află în centrul credinței noastre, a primirii noastre, a invitării de a participa la lucrarea Sa de mântuire.

Legătura dintre cele două aspecte, istoric și personal, ale creștinismului este realizată de propovăduirea Evangheliei, a Cuvântului Domnului, de către cei pe care El i-a trimis. Datorită faptului că Evanghelia ne este propovăduită astăzi de urmașii apostolilor, putem adera la Cuvântul lui Dumnezeu, putem să acceptăm acest mesaj, să fim de acord cu el și să ni-l însușim.

Bineînțeles că nu am putea spune că tot creștinismul constă în propovăduirea Evangheliei și în acceptarea ei de către om, dacă am înțelege prin aceasta doar o propovăduire orală, un mesaj verbal, deoarece vestirea Evangheliei nu poate fi despărțită de săvârșirea tainelor. În ambele situații, este vorba despre a face prezentă, pentru omul din zilele noastre, de a actualiza lucrarea de mântuire, lucrarea lui Hristos.

Și Cuvântul și tainele sunt purtătoare ale eficacității morții și Învierii lui Hristos. Cuvântul însuși este un cuvânt cu putere multă, eficient. Vestirea Evangheliei, în adevăratul sens al cuvântului, adică vestirea mântuirii în Hristos, este un cuvânt cu putere multă, un cuvânt eficient, un cuvânt ziditor, ca orice cuvânt al lui Dumnezeu. Apostolul Pavel ne spune în Epistola către Romani (1, 16)

că „Evanghelia lui Hristos este putere a lui Dumnezeu spre mântuirea a tot celui care crede”. Credința creștinului este un demers total al acestuia de primire a mântuirii; ea presupune acceptarea mesajului, aderarea la el, mărturisirea credinței și primirea tainelor.

2. Ce înseamnă să credem?

Cunoașterea prin credință

În vocabularul vechi al Bisericii, „a crede” înseamnă în mod frecvent acest dublu demers de aderare a întregii ființe la mesaj, de acceptare a lui, precum și de primire a Botezului și de intrare în iconomia sacramentală stabilită de Hristos și încredințată apoi apostolilor Săi.

A crede înseamnă așadar a adera la Cuvântul lui Dumnezeu; a adera la el, într-o anumită măsură, din punct de vedere intelectual, desigur. Dar pentru că acest Cuvânt reprezintă o vestire a mântuirii noastre în Iisus Hristos, a crede înseamnă în același timp și în egală măsură și a ne încredința întru totul acestei Persoane divine Care ne vorbește și Care, din iubire pentru noi, ne-a dăruit Viața Sa; a crede înseamnă a miza totul pe Hristos! A crede înseamnă, în fond, a se alipi de Hristos, a Se uni cu Persoana Sa. De altminteri, în ritualul Botezului, există o legătură fundamentală între unirea cu Hristos – „Te-ai unit cu Hristos?” și rostirea Simbolului credinței de către cel ce este botezat. Mărturisirea detaliată a credinței nu face decât să explicitizeze unirea cu Hristos.

A crede înseamnă așadar a ne uni cu Hristos, cu Persoana Lui. Sau, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Ca să-L cunosc pe El și puterea învierii Lui și să fiu primit părtaș la patimile Lui, făcându-mă asemenea cu

El în moartea Lui, ca, doar, să pot ajunge la învierea cea din morți” (Filipeni 3, 10-11).

A crede înseamnă a adera cu toată ființa la un adevăr Care este o Persoană. O Persoană Care nu poate fi cunoscută în adevărata ei realitate nici prin experiența simțurilor noastre, nici prin raționament, nici prin lucrarea inteligenței noastre.

A-L cunoaște pe Hristos, a-I cunoaște taina, presupune un fel de trezire înlăuntrul nostru a unei facultăți noi, pe măsura acestei taine, direct proporțională cu ea.

Desigur, Scriptura și Părinții Bisericii recunosc că există o cunoaștere a lui Dumnezeu care e la îndemâna rațiunii noastre și care își are originea în observarea, în reflecția asupra creaturilor. Sfântul Apostol Pavel scria la începutul Epistolei către Romani: „Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte, adică veșnica Lui putere și dumnezeire” (Romani 1, 20).

Există așadar, ceea ce am putea numi o teologie naturală, care procedează și prin afirmare și prin negare: prin afirmare, prin faptul că îi atribuie lui Dumnezeu, sublimându-le, perfecțiunile din creaturi, iar această teologie se numește catafatică sau afirmativă. Procedând prin negare, ea neagă în privința lui Dumnezeu, din cauza inadecvării lor pentru a-L desemna, toate aceste perfecțiuni create: aceasta este teologia apofatică sau negativă.

Această cunoaștere a lui Dumnezeu poate constitui sursa unei profunde filosofii de viață, fiindcă ea îl îndeamnă pe om să se desprindă de cele create pentru a se consacra căutării lui Dumnezeu. O asemenea cunoaștere însă, întemeiată pe reflecția și observarea creaturilor, rămâne una strict naturală, rațională. Această cunoaștere a lui Dumnezeu, această teologie, accesibilă înțelepților

acestei lumi, rămâne în sine străină de mântuire. Ea nu ne învață nimic despre planul lui Dumnezeu de a ne mântui în Hristos și nu ne este, ca atare, de niciun folos.

În schimb, credința reprezintă o cunoaștere supra-sensibilă și supra-intelectuală, de o cu totul altă natură decât experiența simțurilor și lucrarea rațiunii. Lumina ei nu mai este evidența pe care ne-o pot procura experiența sensibilă sau raționamentele inteligenței noastre. Lumina ei este însuși Cuvântul lui Dumnezeu, legea Lui: „Făclie picioarelor mele este legea Ta și lumină cărărilor mele”, după cum spune Psalmul 118. Sfântul Grigorie Palama caracterizează în chip minunat în *Triadele* sale cunoașterea prin credință, deosebind-o de cunoașterea naturală a lui Dumnezeu, în vreme ce adversarii săi umaniști o considerau pe aceasta din urmă ca fiind fundamentală, confundând-o cu cunoașterea prin credință. Iată ce scrie el referitor la aceasta:

Credința depășește tot ceea ce poate proveni din reflecția și observarea creaturilor, tot ceea ce putem înțelege din Dumnezeu prin meditarea la cele create; ea ne unește cu Logosul Care transcende universul, ne unește cu adevărul prim și simplu, și astfel înțelegem mult mai bine decât printr-o demonstrație, că toate au fost create nu doar din neființă, ci doar prin Cuvântul lui Dumnezeu. Ce este această credință? O facultate naturală sau una supranaturală? Cu siguranță că una supranaturală! Iată de ce nimeni nu poate ajunge la Tatăl decât numai prin Fiul Care ne-a așezat deasupra firii noastre, Care ne-a dăruit simplitatea îndumnezeitoare și ne-a readus la unirea cu Tatăl Care ne adună laolaltă pe toți.

Cei ce au aderat astfel la Dumnezeu prin credință au putut vedea cu ochi mai presus de fire, s-au închinat la

lucruri pe care ochiului, văzându-le, nu-i vine să le creadă, și pe care mintea omenească nu le poate pricepe. Cunoașterea lui Dumnezeu care le este specifică creștinilor, și mântuirea de care este ea aducătoare, provin din cunoașterea prin credință, care anulează prin ingenuitate cunoașterea filosofică.

Izvorul cunoașterii aducătoare de mântuire se găsește el în filosofie, în exersarea rațiunii omenești, sau mai degrabă în credința care anulează cunoașterea filosofică în sensul că o depășește pe aceasta, o transcende și are o cu totul altă lumină, un cu totul alt izvor?

Dacă ar proveni din cunoaștere, credința ar fi golită de conținutul ei; o promisiune de tipul „dacă tu crezi în inima ta că Iisus este Domnul vei fi mântuit” este anulată. Prin urmare, nu prin dobândirea în inima noastră a cunoașterii naturale ajungem să Îl avem pe Dumnezeu. Îl dobândim pe Dumnezeu crezând în inima noastră că Iisus este Domnul sălășluit înăuntrul celui credincios prin simplitatea credinței².

Putem spune prin urmare că există trei paliere în cadrul cunoașterii noastre: cunoașterea sensibilă, care ne permite să cunoaștem tot ceea ce pot percepe simțurile noastre; cunoașterea intelectuală care ne permite să ajungem la certitudini prin intermediul raționamentului; și, în sfârșit, acest alt fel de cunoaștere întemeiată exclusiv pe Cuvântul lui Dumnezeu, singura care ne poate face să cunoaștem întreaga taină a mântuirii, întregul plan al lui Dumnezeu de a ne mântui în Hristos.

² Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama, cu patru tratate traduse*, ediția a doua, Editura Scripta, București, 1993, pp. 177-178.

În acest domeniu, singura sursă de cunoaștere este Cuvântul lui Dumnezeu, ceea ce Dumnezeu ne-a revelat. Nu există altă cale de a ajunge la El. Iată ce scrie referitor la aceasta tot Sfântul Grigorie Palama:

De unde avem învățătura aceasta despre o lume nouă și viața veșnică? Din observarea creaturilor și contemplarea lor? Sau de la Cel Care a fost proclamat cu tărie Fiul lui Dumnezeu, potrivit duhului sfințeniei, prin Învierea Sa din morți, Iisus Hristos Domnul nostru? Hristos nu este oare singurul nostru Stăpân și Învățător?³.

Credința este așadar acțiunea unei facultăți noi sădite în noi de Duhul Sfânt, ce izvorăște, după cum ne spune Sfântul Grigorie Palama, dintr-un simț duhovnicesc, care, atunci când este pe deplin dezvoltat, devine organul a ceea ce se poate numi cunoașterea mistică.

Și există o continuitate absolută între credință și cunoașterea mistică, iar acest lucru reprezintă un aspect extrem de important al învățăturii Sfinților Părinți și a Sfântului Grigorie Palama, care nu face decât să rezume în fragmentul citat întreaga tradiție patristică.

Cunoașterea mistică nu este altceva decât deplina desăvârșire a credinței, iar vederea eshatologică, fericita vedere a cerurilor nu va fi altceva decât deplina desăvârșire a cunoașterii mistice.

Există o continuitate riguroasă între aceste trei moduri de cunoaștere prin credință: credința simplă, experiența mistică și fericita vedere a celor dumnezeiești, care izvorăsc și se întemeiază toate pe lumina cea nouă sădită de Duhul Sfânt în inimile noastre. Mai întâi, această lumină

³ *Ibidem*.